

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1709/2018
13.05.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Јелене Боровац и Драгане Маринковић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., коју заступа пуномоћник Влада Зечевић, адвокат из ..., против тужених Града Лознице кога заступа Градско правобранилаштво Лозница и Републике Србије коју заступа Државно правобранилаштво – Одељење у Ваљеву, ради накнаде, одлучујући о ревизијама парничних странака изјављеним против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1086/17 од 27.04.2017. године, у седници одржаној 13.05.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈАЈУ СЕ као неосноване ревизије тужиље и тужених, изјављене против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1086/17 од 27.04.2017. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Шапцу П 29/2016 од 31.01.2017. године, ставом првим изреке обавезани су тужени да солидарно тужиљи као правном следбенику ранијег власника – корисника парцеле, њеног оца сада пок. ББ бившег из ..., на име накнаде за изузети део кп бр. ... из ПЛ ... КО ... – град у површини од 1.26,16 ха, исплате износ од 23.276.520,00 динара са законском затезном каматом од 25.11.2016. године до коначне исплате, док је захтев тужиље преко овог па до траженог износа од 61.818.400,00 динара, као и захтев за законску затезну камату на досуђени износ од 19.05.2016. године до 25.11.2016. године, одбијен као неоснован. Ставом другим изреке обавезани су тужени да тужиљи солидарно накнаде трошкове парничног поступка у износу од 2.153.250,00 динара, док је преко овог до укупно траженог износа од 3.258.500,00 динара, захтев тужиље за накнаду трошкова одбијен као неоснован. Ставом трећим изреке одбијен је захтев туженог Града Лознице за накнаду трошкова парничног поступка у износу од 3.072.700,00 динара као неоснован. Ставом четвртим изреке одбијен је захтев тужене Републике Србије за накнаду трошкова поступка као неоснован.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 1086/17 од 27.04.2017. године, ставом првим изреке одбијена је жалба тужиље и потврђена првостепена пресуда у побијаном делу којим је одбијен тужбени захтев. Ставом другим изреке, жалбе тужених су делимично усвојене и делимично одбијене, па је првостепена пресуда потврђена у побијаном усвајајућем делу за износ од 15.486.250,00 динара са затезном каматом од 31.01.2017. године до исплате, а преко потврђеног износа преиначена и

тужбени захтев преко износа од 15.486.250,00 динара (за износ од 7.790.270,00 динара) одбијен са захтевом за исплату законске затезне камате на овај износ, као и на досуђени износ за период од 25.11.2016. године до 30.01.2017.године, а преиначена је и одлука о трошковима поступка, тако што се износ трошкова снижава са износа од 2.153.250,00 динара на износ од 730.290,00 динара са законском затезном каматом од 31.01.2017. године до исплате. Ставом трећим изреке одбијен је захтев тужиље за накнаду трошкова жалбеног поступка. Ставом четвртим изреке одбијени су захтеви тужених за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, парничне странке су благовремено изјавиле ревизије, тужиља (са благовременом допуном ревизије) због погрешне примене материјалног права, а тужени због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужени Град Лозница је поднео одговор на ревизију тужиље.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, применом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 55/14), који се примењује на основу члана 506. став 2. тог закона и утврдио да ревизије парничних странака нису основане.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а битна повреда поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, на коју се наводима ревизија тужених посебно указује, није прописана као ревизијски разлог у смислу члана 407. став 1. тачка 2. тог закона.

Према утврђеном чињеничном стању, правном претходнику тужиље сада пок. ББ и ВВ, решењем Среске експропријационе комисије за Срез Јадарски у Лозници Е 36/48 од 15.12.1948. године, експроприсана је у корист Среског цигларско-црепарског предузећа „Партизан“ у Лозници цела парцела број ... њива звана „...“ у површини од 1.58,29 ха. Ово решење је поништено и у поновном поступку новим решењем Е 36/48 од 17.04.1951. године, експроприсан је у корист државе ФНРЈ, за потребе Среског цигларско-црепарског предузећа „Партизан“ Лозница део наведене парцеле ..., сопственика ББ и ВВ, у мерама и границама које су описане у том решењу у површини од око 63 ара, с тим што ће држава ФНРЈ исплатити сопственицима накнаду за експроприсано земљиште и то просечну прометну вредност земље и једног ораха у износу од тадашњих 21.525 динара. Након тога, решењем Народног одбора Среза Јадарског П 746/53 од 31.12.1952. године, одобрен је пренос права својине и упис овог преноса код Катастарског уреда на парцели ... земља звана „...“ КО ..., као дела земље Државног пољопривредног добра на име ББ и земље зване „...“ (парцела ... КО ... у површини од 0.62,55 ха) на име државне социјалистичке својине у државини градског Цигларско црепарског и грађевинског предузећа „Партизан“ у Лозници. Тужилин отац је на основу овог решења требало да добије друго земљиште (кп.бр...6/2 КО ...) за експроприсани део кп.бр. ... КО ... у површини од 0.62,55 ха, али је утврђено да никада није примио другу парцелу у замену, нити какву новчану накнаду, због чега се више пута захтевом за обештећење обраћао општинским органима. Тужилин отац је преминуо 01.06.1993. године и решењем Петог општинског суда у Београду О 993/93 од ...1993. године, на његовој заоставштини за наследника је оглашена тужиља. Тужиља није доказала да је наследник рођаке, сада пок. ВВ. У време доношења

наведених решења о експропријацији од 17.04.1951. године (правноснажно 10.05.1951. године) и решења П 746/53 од 31.12.1952. године на катастарској парцели ... били су уписани као сувласници у ПЛ ... КО ..., отац тужиље ББ и ВВ са уделима од по 1/2 дела. У току 1956. године кп.бр. ... је подељена на кп.бр. ... површине 1.27,80 ха, која је уписана у ПЛ ... КО ... поље на име „...“ и катастарске парцеле број ... које су уписане на име различитих физичких лица, с обзиром да је отац тужиље отуђио део парцеле у укупној површини од 0.30,40 ха. Обновом премера 1965. године, наведене парцеле добијају нове бројеве, тако да парцела ... постаје део кп.бр. ... и уписује се у ПЛ ... КО ..., на име Друштвена својина – корисник Грађевинско предузеће „Зидар“. Затим се формирају подбројеви те парцеле и премером 1989. године, од тако парцелисаног земљишта настају делови нових парцела. Према садашњем стању у питању су парцеле у државној својини са правом коришћења ЈП железнице Србије, Друштво за производњу, прераду и промет „Нели“, ДОО „Слога тренд“, те градски парк, улица и топлана, као и шест парцела уписаних на физичка лица као кориснике. Раније одузета кп.бр. ... налази се у КО Лозница – град и експроприсано је 0.62,55 ха (потпуна експропријација), док је остатак земљишта до површине од 1.26,16 ха фактички експроприсан. Садашње парцеле су у целини изграђене и приведене намени, а органи туженог Града Лознице и то Одељење за планирање и изградњу су у складу са Планом генералне регулације за насељено место Лозница издали информације о локацији са наменом изградње раније експроприсаног земљишта које је ушло у састав парцела чији је власник тужена Република Србија, а корисник на претежном делу тужени Град Лозница. Ради се о комунално опремљеном земљишту које није могло бити опремљено да није било сагласности надлежних органа туженог Града Лознице. По мишљењу Комисије пореске управе Филијале Лозница, имајући у виду локацију наведеног земљишта, положај парцела, прилаз, месне и тржишне прилике као и досадашње процене и правноснажна решења, тржишна вредност експроприсаног земљишта износи 369.000,00 динара по једном ару, што за површину од 1.26,16 ха износи 46.553.040,00 динара. Вештачењем је утврђено да вредност земљишта на предметној локацији износи 490.000,00 динара по једном ару, што би као укупно процењена вредност предметног земљишта износило 61.818.400,00 динара. Тужилја је Агенцији за реституцију поднела захтев за враћање одузете имовине, односно обештећење за кп.бр. ... КО ... .

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да предметно потраживање није застарело и да тужилја има право на накнаду за експроприсано земљиште које је сада изграђено грађевинско земљиште приведено сврси, па у таквом стању не може бити враћено тужилји, односно предато у државину и као правни следбеник ранијег сопственика има право на накнаду сразмерно сувласничком уделу од 1/2, а према процењеној вредности земљишта од стране пореске управе.

Другостепени суд је делимично прихватио правну аргументацију првостепеног суда, налазећи да тужилја нема право на исплату накнаде за укупну површину одузетог земљишта, јер је део од 62,55 ари експроприсан и у поступку експропријације утврђена накнада, па је отац тужиље пропустио да тражи извршење решења од 31.12.1952. године, које је постало коначно и правноснажно, због чега је потраживање у том делу застарело по правилима облигационог права, будући да је постојала извршна исправа за остварење права на накнаду на име експроприсаног дела. Међутим, основано је потраживање тужилје за накнаду у погледу преосталог дела парцеле у површини од 65,55 ари колико је фактички одузето без накнаде и без одлуке надлежног органа, при чему је висина накнаде утврђена на основу налаза и мишљења вештака које је дато

према месним и тржишним приликама за спорну непокретност и одговара начелу да се накнада одређује у равни тржишне вредности, према стању и ценама које постоје у време обештећења. Накнада за фактички експроприсану површину износи 30.972.500 динара, што сразмерно сувласничком уделу правног претходника тужиле од 1/2 износи 15.486.250 динара, на који износ тужилца има право на затезну камату у смислу члана 277. Закона о облигационим односима од дана доношења првостепене пресуде до исплате.

У конкретном случају тужилином правном претходнику и сада пок. ВВ је експроприсан део парцеле ... КО ... решењем од 17.04.1951. године, које је постало коначно и правноснажно, утврђена је накнада за експроприсано земљиште, а затим је донето решење којим је одобрена размена предајом другог земљишта (кп.бр. ... у истој површини). С обзиром да је земљиште експроприсано применом Основног закона о експропријацији („Службени лист ФНРЈ“ број 28/47, 12/57 и 53/62 и „Службени лист СФРЈ“ број 13/65, 5/68, 7/68 и 11/68) и да је тужилца поднела захтев за враћање одузете имовине Агенцији за реституцију (обештећење за кп.бр. ... КО ...), то у парници не може остварити накнаду за тај део земљишта које је експроприсано применом наведеног закона. Наиме, по члану 2. став 1. тачка 29. Закона о враћању одузете имовине и обештећењу, право на враћање имовине по одредбама овог закона може се остварити за имовину одузету применом, поред осталих прописа и Основног закона о експропријацији („Службени лист ФНРЈ“ број 28/47, 12/57 и 53/62 и „Службени лист СФРЈ“ број 13/65, 5/68, 7/68 и 11/68). Бивши власник има право на враћање имовине, односно обештећење, у складу са овим законом за имовину одузету на основу прописа о експропријацији који су се примењивали до 15. фебруара 1968. године, ако бившем власнику на име накнаде за експроприсану имовину није уступљена друга непокретност у својину, станарско право или други облик најшире правне власти (члан 6. став 2. наведеног закона). Због тога се у парничном поступку не може остварити право на накнаду у ситуацији када је имовина одузета на основу прописа о експропријацији који су се примењивали до 15. фебруара 1968. године (што је овде случај) јер је Законом о враћању одузете имовине и обештећењу прописан начин остварења повређеног субјективног права.

Имајући у виду наведено неосновани су ревизијски наводи тужиле о погрешној примени материјалног права, а осталим наводима се посредно или непосредно оспорава утврђено чињенично стање што није дозвољен ревизијски разлог у смислу члана 407. став 2. ЗПП.

Код утврђених чињеница да је тужилца наследник ранијег сувласника спорног земљишта, да је део предметне парцеле одузет без одговарајућег поступка и одлуке надлежног органа, да ранији власник није обештећен, то постоји обавеза тужених да тужилци солидарно исплате накнаду за тај део земљишта. Такав став је заснован на дугогодишњој пракси Европског суда за људска права у примени члана 1. Протокола 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, с обзиром да се ради о земљишту које је *de facto* приведено намени, па без обзира што закон не познаје појам фактичке експропријације може се закључити да она постоји увек када дође до одузимања или ограничења права својине појединца од стране државе која то чини у јавном интересу али без одговарајућег поступка и доношења формалне одлуке о томе и без исплате накнаде. Право на накнаду у том случају не застарева у складу са правом на имовину које се јемчи чланом 58. Устава Републике Србије.

Правилно је другостепени суд применио материјално право када је утврдио вредност фактички експроприсане непокретности имајући у виду да из одредбе члана 42. став 2. Закона о експропријацији произилази да накнада коју је проценила пореска управа представља најнижи износ накнаде који суд може одредити, а суд у парничном поступку може да изведе и друге доказе које странке предлажу и да одреди вештачење, уколико процени да су од значаја за одређивање висине накнаде. То значи да када се ради о повреди права из члана 1. Протокола 1. уз Европску конвенцију, та повреда траје све до тренутка успостављања равнотеже интереса, а то ће наступити када се власник адекватно обештети у висини тржишне вредности земљишта према ценама у време доношења судске одлуке.

Имајући у виду изложено, нису основани ревизијски наводи тужених о погрешној примени материјалног права, засновани на ставу да нису обвезници накнаде јер ни једном својом радњом нису депосидирали правног претходника тужиле, будући да је тужена Република Србија титулар права својине на земљишту које је фактички (без правноснажног решења о експропријацији) претворено у градско грађевинско земљиште и за такву намену предвиђено одговарајућим планским актом органа туженог Града Лознице.

Правилна је и одлука о трошковима поступка донета сходном применом чланова 153. став 2. и 154. ЗПП.

На основу члана 414. став 1. ЗПП Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић